

นวัตกรรม

“กระเป๋ายาสมุนไพรเคลื่อนที่”

สาขาภูมิปัญญาท้องถิ่นด้านสุขภาพ

ประจำปีพุทธศักราช 2569

อสม. วิม สรณชานา

อสม. ดีเด่นระดับภาค

จังหวัดพิษณุโลก

กรมสนับสนุนบริการสุขภาพ
Department of Health Service Support

นวัตกรรม

สาขาภูมิปัญญาท้องถิ่นด้านสุขภาพ

1 กระเป๋ายาสมุนไพรเคลื่อนที่

ชื่อเจ้าของผลงาน : นายวิม สรรณชานา

ประเภทนวัตกรรม : นวัตกรรมผลิตภัณฑ์ (Product innovation)
 นวัตกรรมบริการ (Service innovation)
 นวัตกรรมกระบวนการ (Process innovation)

สาขาที่ประกวด : ภูมิปัญญาท้องถิ่นด้านสุขภาพ

จังหวัด : พิษณุโลก

อสม. ดีเด่นระดับ เขต ภาค

2 ข้อมูลส่วนตัว

ชื่อ - สกุล นายวิม สรรณชานา อายุ 63 ปี รวมระยะเวลาเป็น อสม. จำนวน 15 ปี

ภูมิลำเนา หมู่ 5 บ้านทุ่งนาดี ตำบลวังยาง อำเภอเนินมะปราง จังหวัดพิษณุโลก

อาชีพ เกษตรกรรม สถานภาพ สมรส มีบุตร 2 คน

การศึกษา ปริญญาตรี คณะศิลปศาสตร์ มหาวิทยาลัยอุบลราชธานี

การศึกษาเพิ่มเติม

- อบรมการนวดแผนโบราณสำหรับบุคคลทั่วไปจากสมาคมแพทย์แผนไทยและอายุรเวช ปี 2556 จากวัดพระเชตุพนวิมลมังคลารามวรมหาวิหาร

- หลักสูตรประกาศนียบัตรแพทย์แผนไทย ปี 2558 จากวิทยาลัยการสาธารณสุขสิรินธร จังหวัดพิษณุโลก

3 ที่มาและความสำคัญของการสร้างนวัตกรรม

การส่งเสริมสุขภาพและการดูแลประชาชนในระดับชุมชนโดยเฉพาะพื้นที่ห่างไกล จำเป็นต้องอาศัย อสม. เป็นกำลังหลักในการดูแลและช่วยเหลือเบื้องต้นเมื่อประชาชนเจ็บป่วยเล็กน้อย เช่น ปวดเมื่อย ท้องอืด แน่นท้อง ไอ เจ็บคอ หรือแมลงกัดต่อย ที่ผ่านมา อสม. ในพื้นที่ตำบลวังยางไม่มีอุปกรณ์หรือสื่อช่วยในการให้บริการหรือให้ความรู้เรื่องสมุนไพร ทำให้การถ่ายทอดภูมิปัญญาและการใช้สมุนไพรในชุมชนยังไม่แพร่หลายเท่าที่ควร จากแนวคิด “สมุนไพรใกล้ตัว ใช้ได้ทุกที่” จึงได้เกิดนวัตกรรม “กระเป๋ายาสมุนไพรเคลื่อนที่” เพื่อให้ อสม. สามารถพกพา

3 ที่มาและความสำคัญของการสร้างนวัตกรรม (ต่อ)

ยาสมุนไพรและผลิตภัณฑ์พื้นบ้านไปใช้ในการช่วยเหลือประชาชนเบื้องต้นได้อย่างสะดวก พร้อมทั้งทำหน้าที่เป็น “แหล่งความรู้เคลื่อนที่” ในการเผยแพร่ความรู้ด้านสมุนไพรแก่ชุมชน นวัตกรรมนี้จึงเป็นการบูรณาการระหว่าง ภูมิปัญญาแพทย์แผนไทยกับงานสาธารณสุขชุมชน เพื่อส่งเสริมการพึ่งตนเองทางสุขภาพอย่างยั่งยืน

4 วัตถุประสงค์

1. เพื่อพัฒนานวัตกรรม “กระเป๋าสมุนไพรเคลื่อนที่” สำหรับให้ อสม. ใช้งานในชุมชน
2. เพื่อให้ อสม. มีเครื่องมือและความรู้ในการใช้สมุนไพรดูแลประชาชนเบื้องต้น
3. เพื่อเผยแพร่ความรู้เรื่องสมุนไพรให้กับประชาชนในชุมชนตำบลวังยาง

5 ขั้นตอนการดำเนินงาน

ระยะที่ 1 : การเตรียมการ (เดือนที่ 1)

ประชุมทีมงาน รพ.สต.วังยาง และ อสม. เพื่อระดมความคิดในการออกแบบกระเป๋า สรรวจสมุนไพรและผลิตภัณฑ์สมุนไพรที่เหมาะสมในการพกพา เช่น ยาหม่องไพล ยาต้มสมุนไพร ลูกประคบ ชาสมุนไพร ออกแบบ “กระเป๋าสมุนไพรเคลื่อนที่” ให้มีช่องเก็บของหลายช่อง ขนาดพกพาได้ง่ายเพื่อส่งเสริมการใช้สมุนไพรพื้นบ้าน อย่างถูกวิธีและปลอดภัย อนุรักษ์และต่อยอดภูมิปัญญาการแพทย์แผนไทยในระดับครัวเรือน

ระยะที่ 2 : การดำเนินการ (เดือนที่ 2-3)

จัดอบรม อสม. เรื่อง “การใช้สมุนไพรอย่างปลอดภัยและเหมาะสม” มอบกระเป๋าสมุนไพรให้ อสม. แต่ละหมู่บ้านทดลองใช้กระเป๋าสมุนไพรในการออกเยี่ยมบ้านผู้สูงอายุ ผู้ป่วยเรื้อรัง และในกิจกรรมชุมชน ส่งเสริมให้ อสม. ใช้กระเป๋านี้เป็นสื่อการเรียนรู้ ให้ประชาชนรู้จักสมุนไพรที่ใช้ในชีวิตประจำวัน

ระยะที่ 3 : การติดตามและประเมินผล (เดือนที่ 4-6)

ประเมินความพึงพอใจของประชาชนที่ได้รับบริการ เก็บข้อมูลจำนวนครั้งที่ อสม. นำกระเป๋าไปใช้จริงในพื้นที่ ประเมินความรู้และทักษะของ อสม. ก่อน-หลัง การใช้กระเป๋าสมุนไพร สรุปผลและแลกเปลี่ยนเรียนรู้ระหว่างหมู่บ้าน

6 ผลการดำเนินงาน / ประโยชน์ที่ได้รับ

1. ด้านสุขภาพ

- อสม. มีความรู้และสามารถใช้สมุนไพรดูแลประชาชนเบื้องต้นได้อย่างมั่นใจ
- ประชาชนได้รับบริการสมุนไพรเบื้องต้น เช่น ทายาหม่อง ประคบสมุนไพร หรือชงชาสมุนไพร
- ลดการใช้ยาแผนปัจจุบันในอาการไม่รุนแรง

2. ด้านสังคมและการเรียนรู้

- ประชาชนได้เรียนรู้และเกิดความสนใจในสมุนไพรพื้นบ้าน
- กระเป๋ายาสมุนไพรกลายเป็น “แหล่งเรียนรู้เคลื่อนที่” ของแต่ละหมู่บ้าน
- ชุมชนเกิดความร่วมมือระหว่าง รพ.สต. อสม. และผู้นำท้องถิ่น

3. ด้านเศรษฐกิจ

- คริวเรือนบางส่วนเริ่มปลูกสมุนไพรเพื่อใช้เองและจำหน่ายในชุมชน
- ลดค่าใช้จ่ายในการรักษาโรคทั่วไป

7 ปัจจัยความสำเร็จ

1. อสม. วม มีฐานความรู้ภูมิปัญญาที่เข้มแข็ง มีการสืบทอดองค์ความรู้สมุนไพรจากบรรพบุรุษและครูแพทย์แผนไทย และผ่านการอบรมและมีใบประกอบวิชาชีพแพทย์แผนไทย จึงเป็นผู้ที่มีความรู้และได้รับความไว้วางใจ ความเชื่อถือจากเพื่อน อสม. และคนชุมชน ทำให้การใช้สมุนไพรมีความน่าเชื่อถือและปลอดภัย
2. สมุนไพรสามารถหาจ่ายในชุมชน
3. มีการทำงานแบบ ร่วมคิด ร่วมตัดสินใจ ร่วมแก้ปัญหา ชุมชนเป็นเจ้าของนวัตกรรมร่วมกัน

8 โอกาสในการพัฒนา

พัฒนาเป็นชุดกระเป๋าสสมุนไพรมาตรฐานประจำตัว อสม. โดยมีการกำหนดรายการยาที่จำเป็นในกระเป๋าสสมุนไพรร

